

LINDESNES KOMMUNE

Nordre Heddeland 26
4534 MARNARDAL

Saksbehandler, innvalgstelefon

Janne Thygesen, 37 01 75 93

Høringsuttalelse med innsigelse til reguleringsplan for Sodevika havn og industriområde i Lindesnes kommune

Vi viser til oversendelse fra kommunen datert 01.04.2023 med høring av detaljreguleringsplan for Sodevika havn og industriområde i Lindesnes kommune. Videre viser vi til epost fra kommunen datert 08.05.2023 hvor Statsforvalteren er gitt utsatt høringsfrist til 22.05.2023.

Statsforvalteren mener planforslaget er i strid med nasjonale mål for ivaretagelse av naturmangfold, nasjonale retningslinjer om henholdsvis støy og støv, nasjonale mål om jordvern og nasjonale mål om nullvekst i personbiltrafikken.

Vi fremmer med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 innsigelse til følgende forhold i planen:

- *Overskridelse av grenseverdiene for støy – med negative konsekvenser for bebyggelse og friluftsområder – uten at skadereduserende tiltak er tilstrekkelig innarbeidet og sikret gjennom planen. I tillegg må støyutredningen inkludere flere forhold i vurderingene.*
- *Manglende vurderinger i fagrapport utslipp til luft og manglende sikring av støv-avbøtende tiltak*
- *Manglende geotekniske avklaringer knyttet til utfylling i sjø og til manglende avklaringer av konkrete konsekvenser for marint naturmangfold knyttet til utfylling og fjerning av grunner i sjø.*
- *Omdisponering av betydelige arealer fulldyrka jord uten at matjordplan foreligger.*
- *Planens bestemmelser om parkering.*

Statsforvalteren anser foreslåtte detaljregulering for Sodevika havn og industriområde som et av en rekke planforslag og omtalte initiativer på Agder, som foreslår å legge ut store arealer til ny næring, med referanse til det grønne skiftet. Samlet sett vil dette bety en arealbruksendring på Agder som bryter hittil kjente dimensjoner.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til realisering og ev. framdrift av slike etableringer. Dersom man lykkes med en eller flere av disse planene om storskala ny næring, er det gode muligheter for positiv nytte for regionens økonomiske og sosiale bærekraft. Statsforvalteren ser det imidlertid som en sentral og viktig oppgave å bidra til at disse hensynene også balanseres mot den økologiske bærekraften i pågående samfunnsutvikling. Vi legger til grunn at vi lokalt, nasjonalt og globalt står overfor meget alvorlige utfordringer for både klima og natur. Klimakrisen må løses sammen med, og ikke på bekostning av, naturen og det biologiske mangfoldet.

Statsforvalteren ønsker å forholde seg til denne gruppen plansaker på en forutsigbar, tydelig og konstruktiv måte. Dette er en krevende situasjon med åpenbare målkonflikter som krever avveining og balanse. Vi viser her spesielt til bærekraftsmål 17 om samarbeid for å nå målene. Vi legger til grunn at vanlig føringer for planarbeidet, eksisterende regelverk og alle innarbeidede arbeidsmåter må gjelde også for disse planene, på samme måte som mindre omfattende utbygginger med andre formål.

Nedbygging av natur og tiltakshierarkiet – nasjonale føringer

Nedbygging av natur er den største driveren til den globale naturkrisen, og bidrar til økte utslipp av klimagasser. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 10 slår fast at «*en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for*». Med utvikling av Agder som en «batterikyst», samt med en rekke energirelaterte prosjekter under planlegging som bakkemontert solkraft og landbaserte basestasjoner for havvind, vil dette kunne innebære en eskalering av nedbygging av intakt natur i Agder. Dette vil åpenbart gi økt samlet belastning på naturen. Konsekvensene kan bli at naturens evne til å levere viktige økosystemtjenester reduseres, og i ytterste fall true nasjonale forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

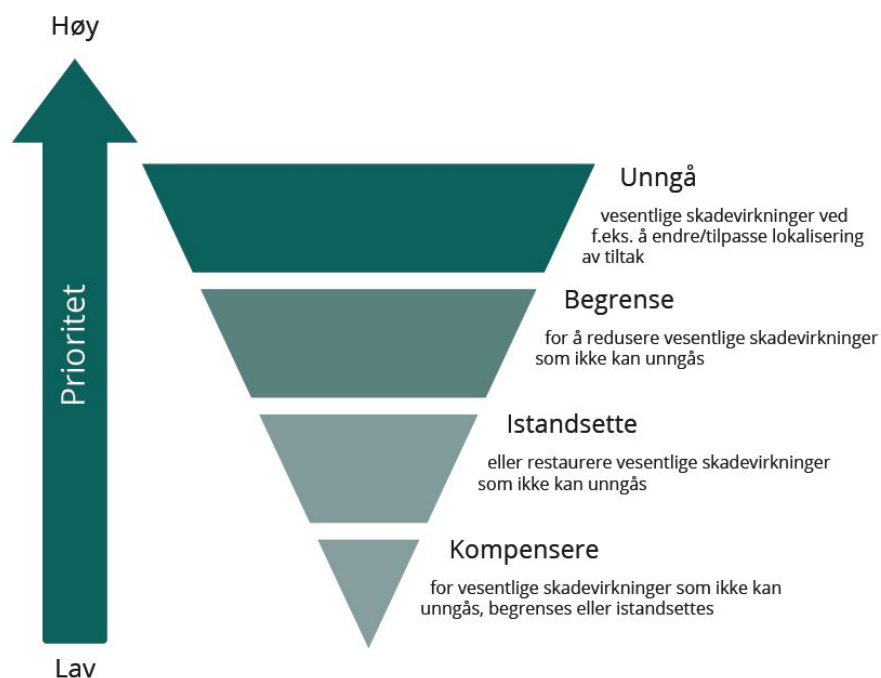
Forskrift om konsekvensutredninger § 23 angir at konsekvensutredninger skal beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn i både bygge- og driftsfasen. Miljødirektoratet har utviklet veileder M-1941, som er anerkjent metodikk for konsekvensutredninger for klima og miljø. I denne finnes tiltakshierarkiet (jamfør figur under) som skal legges til grunn for en gjennomgang for å unngå vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn. Det følger av tiltakshierarkiet at første prioritet er å søke å unngå at planen eller tiltaket fører til miljøskade. I den grad det ikke er praktisk mulig å unngå all skade skal man i prioritert rekkefølge søke å begrense skade, så istandsette eller restaurere. Dersom det fremdeles er negative virkninger av betydning, skal tiltak for om mulig å kompensere for disse vurderes.

Regjeringen har vedtatt egne prinsipper for bruk av økologisk kompensasjon innenfor 12 nautiske mil fra grunnlinjen og landterritoriet (2019). Prinsippene gir veiledning for myndighetsutøving og er ikke juridisk bindende. Begrepet økologisk kompensasjon knyttes i disse prinsippene til verdifull natur jf. innslagspunktene for innsigelse gitt i Klima og miljødepartementets rundskriv «Nasjonale og vesentlig regionale interesser på miljøområdet» pkt. 3.6. Konseptet om økologisk kompensasjon vil

være særlig relevant i store utbyggingstiltak som er svært viktige for samfunnet og hvor det er betydelige negative konsekvenser selv etter skadereduserende tiltak.

Forskrift om konsekvensutredninger § 23 om forebygging av virkninger, sier at konsekvensutredningen skal beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og om mulig kompensere vesentlig negative virkningen for miljø og samfunn, både i bygge- og driftsfasen. Tilsvarende sies det i forskriftens § 29 andre ledd at det ved sluttbehandling av planen «skal stilles vilkår for å unngå, begrense, istandsette og om mulig kompensere vesentlige virkninger for miljø og samfunn». Bestemmelsen i § 29 kan ikke brukes som en selvstendig hjemmel til å sette vilkår i vedtak etter sektorlover. Slike vilkår må ha hjemmel i den loven som vedtaket om vilkår treffes etter, i dette tilfellet plan- og bygningsloven.

Figur av tiltakshierarkiet, hentet fra veileder M-1941, del 4: Finne gode miljøløsninger.

Nasjonale og regionale føringer om arealutvikling og lokalisering av kraftkrevende industri

Regjeringen lanserte 23.06.2022 Veikartet *Grønt industriløft* som blant annet viser regjeringens tilnærming når det gjelder å identifisere egnede lokaliseringer/arealer for ny grønn industri. Veikartet vektlegger betydningen av å få avsatt nok attraktive og bærekraftige næringsarealer til at man tiltrekker seg nye grønne industrietableringer. Samtidig, påpekes det, må man «*unngå tap av viktige arealer for matproduksjon, naturmangfold, økte klimagassutslipp fra avskoging og andre samfunnstjenlige formål. Arealbruken bør derfor vurderes i de overordnede planene til fylkeskommunene og kommunene, ut fra et helhetlig kunnskapsgrunnlag. Etablering i eksisterende industriområder eller på frigjorte industritomter har den fordelen at en unngår nye inngrep i uberørt natur eller matjord, noe som*

kan bidra til å redusere uønskede effekter av nye industrietableringer på lokalmiljø og samfunn» (Grønt industriløft side 31). I veikartet (side 33) fremheves også transportinfrastruktur som en viktig faktor å ta hensyn til i planleggingen av nye grønne industriprosjekter, blant annet av hensyn til effektiv og sikker godstransport. Det heter i veikartet at «tilgang til transportløsninger med minst mulig klimagassutslipp og påvirkning på arealbruk og naturmangfold er nødvendig for å nå Norges klima- og miljømål».

Betydningen av regionale løsninger for å avklare arealbehovet til viktige spørsmål som går på tvers av kommunegrenser vektlegges i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023, samt i statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. I Nasjonale forventninger (side 22) står det at «regjeringen understreker betydningen av regionale og interkommunale samfunns- og arealplaner for å avklare spørsmål som går på tvers av kommunegrenser. Planene kan sikre at tilstrekkelig areal blir avsatt til boligbygging, bidra til sosialt bærekraftige samfunn, og motvirke et utbyggingsmønster som gir press på verdifulle arealer.»

Konkret bakgrunn i denne detaljreguleringen

Formålet med aktuelle plan er å legge til rette for etablering av et sjørettet industriområde med tilhørende havneanlegg og service- og støttefunksjoner. Planområdet omfatter et areal på ca. 830 dekar, hvor nær 300 dekar ønskes planert og opparbeidet som industriområde. Dette for å gi attraktive sjønære næringsarealer i forbindelse med den nasjonale, regionale og lokale satsingen på offshore vind. I etableringsfasen av industriområdet planlegges et masseuttak på ca. 6.39 millioner m³ stein, over en periode på anslagsvis 6 – 10 år.

I kommuneplanens arealdel (2018-2030) er området avsatt til sone hvor reguleringsplan fortsatt skal gjelde. I gjeldende områdereguleringsplan fra 2012 for Strømsvika-Sodevika, er området regulert til industri-, LNF- og friluftsmål. Områdereguleringsplanen stiller krav til detaljregulering før det kan gis tillatelse til nye tiltak. Hensikten med områdereguleringen er å tilrettelegge for sjørettet industri og service i området mellom Gismerøya, Strømsvika og Sodevika. Det aktuelle havnebassenget med havn i Strømsvika og i Sodevika omtales i planen som et satsingsområde for fremtidig sjørettet industri og offshorerelaterte oppdrag.

Planområdet er et større, relativt intakt, naturområde med betydelige natur- og kulturlandskapskvaliteter som er typiske for kystlandskapet på Sørlandet. Området er småkupert og består av en mosaikk av varierte terrengformer med veksling mellom skog og kulturlandskap. Dette skaper variasjon i økosystemer og naturtyper, som gir grunnlag for et rikt naturmangfold. Av naturtyper på land i planområdet finner man blant annet edelløvskog, seminaturlig eng, kystlynghei og hule eiker. Statsforvalteren var på befaringsreise i området sammen med representanter fra kommunen 4. mai 2023.

Innspill fra Statsforvalteren

Da gjeldende områderegulering fra 2012 var på offentlig ettersyn spilte vi inn som en overordnet merknad at planen med tilhørende dokumenter på en god måte synliggjorde de problemstillingene kommunen stod overfor ved å tilrettelegge for sjørettet virksomhet i området. Vi uttrykte blant annet forståelse for kommunens vurdering med tanke på lokalisering av en ny industrihavn i Strømsvika.

Statsforvalteren i Agder uttalte seg til melding om oppstart av aktuelle planarbeidet i brev av 09.12.2022. Vi bemerka her at planforslaget legger opp til tiltak og en arealbruk med potensielt svært store virkninger for en rekke hensyn, blant annet landskap, natur og friluftsliv. Vi understreket at influensområdet som blir påvirket av planen synes å kunne bli meget omfattende, eksempelvis med tanke på støy- og landskapsvirkninger som følge av masseuttaksvirksomhet samt i driftsfase med montering, utskipning og eventuelt testing av store havvindturbiner. Den samlede belastningen for området påpekte vi at synes å kunne øke betydelig. Vi viser til vårt nevnte innspillbrev til oppstarten av planarbeidet i sin helhet, og kommer nærmere inn på flere hovedpunkter fra brevet i vår temavise vurdering under. Vi viser også til våre overordnede vurderinger om nye større næringsetableringer i begynnelsen av denne uttalelsen.

Overordnede vurderinger av planforslaget

Etter vår vurdering synes det foreslåtte området å være egna for lokalisering av sjørettet industri, for eksempelvis som en fremtidig landbasert base for montasje, drift og produksjon av havvindturbiner. Vi legger da til grunn flere av de ovennevnte kriteriene for lokalisering av industriell virksomhet i nasjonale føringer som veikartet *Grønt industriløft* og statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. I veikartet pekes det blant annet på at arealbruken bør vurderes i de *overordnede planene* til fylkeskommunen og kommunene. Videre bør det ifølge *Grønt industriløft* være *tilgjengelig transportinfrastruktur* til området – av hensyn til blant annet å minimere klimagassutslipp og påvirkning på naturmangfold samt for å kunne ha effektiv og sikker godstransport.

Vi viser i den forbindelse til at det allerede er veiforbindelse ut til området, selv om det framgår av trafikkanalysen at den beregna trafikkøkningen de neste 20 årene fordrer en oppgradering av fylkesveiene til området. Områdets relative nærhet til E39 og Mandal sentrum (hhv. 4,1 km og 6 km), samt etablert gang- og sykkelvei fra planområdet og nordover i retning større, sentrumsnære befolkningsskonsentrasjoner ved Ime, Sandnesheia og Skinsnesheia, er også gunstig av hensyn til samordnet areal- og transportplanlegging. Vedrørende hensynet til effektiv og sikker godstransport, synes også beliggenheten ved aktuelle dypvannskai som gunstig.

Videre legger vi til grunn at den planlagte sjøretta industrivirksomheten er i tråd med overordnede kommunale planer, nærmere bestemt ovennevnte områderegulering fra 2012 og gjeldende kommuneplan (2018-2030). Vi registrerer også at kommunen i vedlagte saksprotokoll fra førstegangsbehandlingen av saken (28.03.2023) har gjort helhetlige vurderinger av behovet for sjørettet næringsareal i Sodevika. Kommunen legger blant annet vekt på at Gismerøya har begrenset med ledige arealer, mens store deler av Strømsvika er i bruk til tømmerkai. Vi noterer også at kommunen viser til rapporten «Havvind og havner i Agder», hvor det er gjort en regional kartlegging av mulig havner for havvind-basevirksomhet i Agder som del av prosjektet Fremtidens Havvind. Agder fylkeskommune er her blant deltakerne. Av områder for produksjon og montasje av turbiner trekkes her Lindesnes (Strømsvika, Sodevika og Gismerøya) fram som egna, sammen med Lyngdal/Farsund. Kommunen peker i den forbindelse på at Sodevika har nødvendig areal, infrastruktur, farleder, vanndybder etc.

Vi noterer at kommunen i nevnte saksprotokoll understreker at uavhengig av om man lykkes med å ta en sentral rolle i havvindsatsingen, vil sjønære industriarealer i aktuelle område med stor sannsynlighet være attraktive for fremtiden. Statsforvalteren deler sistnevnte vurdering. Samtidig bemerkes at vi fortrinnsvis skulle sett at det var blitt utført en vurdering av hvilke områder som er mest egnet til industri i en helhetlig regional plan hjemlet i plan- og bygningsloven.

Flere gode utredninger og skadereduserende tiltak, men fortsatt viktige mangler i kunnskapsgrunnlaget
Samtidig som området overordnet sett synes som egne for sjørettet industri, bemerker vi at planen vurderes å få store virkninger for en rekke viktige hensyn som støy, landskap, natur, vannmiljø og friluftsliv. Kriteriet for lokalisering fra *Grønt industriløft* som går på å unngå tap av viktige arealer for blant annet naturmangfold og matproduksjon, imøtekommes ikke for planforslaget. Dette er uheldig. Samtidig grenser planområdet til eksisterende industriområder, slik at man unngår en «punktering» av større sammenhengende naturområder.

For å bidra til å balansere økonomiske nytte mot den økologiske bærekraften – og søke å unngå vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn så langt som mulig, er som nevnt tiltakshierarkiet viktig å følge opp. Det første tiltaket som bør vurderes er om skadevirkningene på miljøet kan unngås, typisk ved å endre lokalisering. Jamfør vår vurdering ovenfor synes lokaliseringen i denne saken å være egnet.

Neste steg i tiltakspyramiden, som har nest høyest prioritet, er å *begrense* skaden. Dette vurderer vi som svært viktig i aktuelle plan. Vi understreker her at det stilles store krav til *kunnskapsgrunnlaget* for at å kunne redusere vesentlige skadevirkninger som ikke kan unngås så mye som mulig. Vi viser til Miljødirektoratets veileder M-1941, hvor det fremgår at det er viktig at utbyggingstiltak er velbegrunnede og gjennomtenkte, og at alle relevante og realistiske tiltak for å forebygge negative virkninger for miljø og samfunn er nøye vurdert.

Overordnet vurderer Statsforvalteren at mange av fagrapportene som utgjør konsekvensutredningen i stor grad framstår som grundige og faglig solide. Eksempelvis gjelder dette fagrapportene for landskap, støy, friluftsliv, vannmiljø og naturmangfold. Etter vår vurdering har disse fagrapportene i stor grad pedagogiske beskrivelser, gode illustrasjoner og presise vurderinger av kunnskapsgrunnlaget, usikkerhetsmomenter og hva som reelt sett vil kunne bli konsekvensene av tiltakene i planen. Det er også positivt i medvirkningssammenheng at essensen i alle konsekvensutredningene er oversiktlig oppsummert i en egen KU-hovedrapport og i planbeskrivelsen. Videre vurderer vi at en rekke av de skadereduserende tiltakene som anbefales i fagrapportene implementert planen. Her kan blant annet nevnes at man har bevart heia Hovden sør i planområdet. Videre har man regulert inn voll som skjermingstiltak langs Skjernøyveien og mot Homsvika. Disse tiltakene ble blant annet anbefalt i fagrapport landskap, og vil ha betydning som støy- og landskapstiltak.

Statsforvalteren mener imidlertid at planen har flere kritiske mangler i kunnskapsgrunnlaget, og planarbeidet kan synes å være noe preget av at det er lagt opp til en svært rask framdrift. Dette

vurderes som uheldig. Vi mener det er en reell sannsynlighet for at man som konsekvens av dette kan ha unngått å identifisere viktige skadereduserende tiltak som kan muliggjøre unngåelse av skade på nasjonale eller vesentlige regionale miljø- og samfunnsinteresser. Dette gjelder blant annet foreslåtte utfylling i sjø som vi kommer nærmere inn på i det videre. Videre vurderer vi at nødvendige skadereduserende tiltak på flere områder ikke er i sikra i tilstrekkelig i planens juridiske dokumenter – blant annet når det gjelder støy og støv.

I tillegg til å *begrense* skade fra tiltaket på natur og samfunn anser vi at også økologisk *kompensasjon* – som utgjør det siste steget i tiltakspyramiden – kan være relevant å vurdere i denne saken. Som vist til i gjennomgangen av nasjonale føringer ovenfor er bruk av økologisk kompensasjon særlig relevant i store utbyggingstiltak med stor samfunnsnytte, og hvor det er betydelige negative konsekvenser selv etter skadereduserende tiltak. Vi gir derfor **faglig råd** om at planen stiller krav til kompenserende tiltak og naturrestaurering som i så stor grad som mulig kan bidra til å nulle ut naturskadene. Slike tiltak kan være relevante både for naturtyper i sjø og på land. Vi anbefaler at det legges inn i bestemmelse § 3.4 om ytre miljøplan at konkrete økologiske kompensasjonstiltak skal planlegges og gjennomføres som en del av miljøoppfølgingsprogrammet.

Støypåvirkning på boliger og fritidsboliger

Statsforvalteren spilte inn til melding om oppstart av planarbeidet i brev av 09.12.2022 at støy synes å være et meget krevende forhold i saken, som må være gjenstand for grundige utredninger – ikke minst med tanke på planlagte masseuttaksvirksomhet. Videre bemerka vi at den samla støybelastningen blir stor, tatt i betraktning annen eksisterende og planlagt industri i området og en forventet langvarig uttaksperiode. Følgelig anbefalte vi blant annet at planen bør ha med bestemmelser som begrenser tidsrommet for når særlig støyende virksomhet, som boring, pigging og sprenging, kan skje. I tillegg til et begrenset tidsrom på hverdager, anbefalte vi at bestemmelsene også bør begrense tidsrommet til utenom offentlige helligdager. Vi vurderte at pigging og eventuelle andre støykilder med impuls karakter må tas i betraktning når det fastsettes bestemmelser om grenseverdier for støy. Pigging ansees som impulsstøy, og bør medføre skjerpede støykrav. Dersom impulsstøy, som definert i støyretningslinjen T-1442/2021, forekommer regelmessig bør dette gi en skjerpelse av støygrensene med 5 dBA, jf. tabell 1 i T-1442/2021.

Innledningsvis vurderer vi at vedlagte støy-rapport i det store og hele framstår som faglig solid. Samtidig bemerker vi at støyanalysen er utført på et overordna nivå med utgangspunkt i eksempelsituasjoner – slik at det er en rekke usikkerheter i beregningene. Dette gjelder både for anleggsperioden/masseuttaket og ferdig utbygd situasjon (fundamentproduksjon, montering og testing av turbin). I tillegg til at nevnte usikkerhetsmomenter vektlegges eksplisitt i støyrapporten, er den også tydelig på at det framstår krevende og lite realistisk å overholde akseptable støyforhold for omkringliggende bebyggelse i mange situasjoner.

Støy i anleggsfasen – steinmasseuttak

Når det gjelder anleggsfasen trekkes det blant annet fram at støykravene i forurensningsforskriftens kapittel 30 neppe kan tilfredsstilles ved fritidsbebyggelsen på odden mellom Sodevika og Homsvika, samt ved fritidsboligen på toppen av Hovden sør for planområdet. I tillegg påpekes det at også for

fritidsbebyggelse øst for planområdet kan støynivået komme over krav ved utlasting på båt av store fraksjoner. Det vises til at for mange situasjoner vil det være vanskelig å tilfredsstille støykrav; det gjelder både ved drift utover vanlig arbeidstid på hverdager og ved drift innenfor vanlig arbeidstid. Videre heter det i støyrapporten at selv med skadereduserende tiltak (eksempelvis innbygging av knuse-/sorteringsverk), kan enkelte operasjoner, som for eksempel boring være vanskelig å gjennomføre uten å overskride støygrensene, når dette skjer høyt i terrenget og nær bebyggelse. Som følge av nærheten til omkringliggende bebyggelse og de støymessige utfordringene dette medfører, anbefales det i støyrapporten at det gjennomføres en detaljert støyanalyse samtidig med utarbeidelse av uttaksplaner. Dette for å kunne vite hvilke operasjoner som kan tillates når, og hvilke konkrete tiltak som kan/må gjennomføres for å oppnå akseptable støyforhold.

Statsforvalteren mener at de ovennevnte utfordringene og usikkerhetsmomentene knytta til å oppnå akseptable støyforhold i løpet av perioden med steinuttak, tydeliggjør behovet for at nødvendige, konkrete løsninger for støyhåndtering sikres i planens juridiske dokumenter. Fortrinnsvis mener vi at en konkret støyanalyse for uttaksplanene med skadereduserende tiltak, som anfalt i støyrapporten, burde vært utført som del av foreliggende forslag til detaljregulering.

Slik aktuelle planforslag framstår nå, vurderer vi at bestemmelsene dels er for generelle og dels for uspesifikke til at det virker realistisk å overholde støygrensene i T-1442/2021 og/eller kapittel 30 i forurensningsforskriften. Vi mener det er for generelt å vise til at støynivået ved anleggsarbeidet skal følge krav i forurensningsforskriften kapittel 30 (jf. § 2.3.2). Som vi spilte inn til oppstartsmeldingen for planarbeidet, vurderer vi at planen blant annet bør ha med bestemmelser som begrenser tidsrommet for når særlig støyende virksomhet, som boring, pigging og sprenging, kan skje. I tillegg til et begrenset tidsrom på hverdager anbefalte vi at bestemmelsene også bør begrense tidsrommet til utenom offentlige helligdager.

Videre vurderer vi at bestemmelse 2.3.3 om at støysituasjonen før oppstart av enkeltfase i opparbeidelse av planområdet må «vurderes og dokumenteres», inkludert mulige driftstider, er for uspesifikk. Den sier ikke noe om hvordan eller hvem som skal vurdere og dokumentere støysituasjonen. Det framgår heller ikke hvilke skadereduserende tiltak som skal iverksettes eller hvilke konsekvenser det vil ha for masseuttaket, dersom støyutredningen viser at grenseverdiene ikke kan overholdes.

Riktignok har aktuelle plan et skadereduserende støytiltak i form av voll og støyskjermer som tillates etablert opp til henholdsvis kote 28 moh og 30 moh, i BG1-BG4 (jmfør § 6.1.1). Vi bemerker her at vi vurderer at det er ikke tilstrekkelig sikret at det skal etableres voll med støyskjerm på 30 moh, ettersom det står, «tillates etablert», og «opp til» kote 30 moh. Også dette er et eksempel på en bestemmelse som bør presiseres. Videre bemerkes at det uansett ikke er gitt at det er tilstrekkelig med bygging av nevnte støyvoll, for å overholde grenseverdiene for støy.

Statsforvalteren bemerker at det i støyrapporten er lagt til grunn at det ikke vil forekomme pigging. Dette mener vi er urealistisk, gitt erfaringer fra andre masseuttak. Følgelig vurderer vi at det må sikres i bestemmelsene at støygrensene skal skjerpes med 5 dBA ved impulsstøy ved gitte kriterier,

jf. T-1442/2021 – ikke at en slik skjerping kun må «vurderes», slik det nå heter i bestemmelsene i § 2.3.1. Endelig anbefaler vi at man i bestemmelsene om anleggsstøy, bør ta utgangspunkt i støyføringene i T-1442/2021, tabell 2. Dette mener vi er nødvendig for å sikre at det er juridisk bindende grenseverdier for støy fra ulike kilder fra planlagte virksomhet, uavhengig av om det etableres pukk- eller sikteverk i planområdet eller ikke. Vi viser her til at forurensingsforskriften kapittel 30 kun gjelder forurensing fra knuse- og sikteverk som produserer pukk, grus, sand og singel.

Støy i driftsfasen av mulig havvindturbin-produksjon, -montering og testing

I fagrapporten for støy er man tydelig på at det også i driftsfasen er en rekke usikkerheter i støyberegningene. Som for anleggsfasen anbefales det derfor at det gjennomføres en konkret støykartlegging på stedet for å finne ut hvilke tiltak som vil være nødvendige. Det fremgår av støyrapporten at aktiviteter på bakkenivå stort sett vil være godt skjermet mot omgivelsene i øst. Når arbeid foregår i høyden derimot, vil en voll (her er en høyde på 40 meter lagt til grunn) ha begrensa effekt. Det påpekes at dersom redusert drift eller andre tiltak ved arbeid i høyden ikke kan gjennomføres, kan det føre til overskridelse av støykrav for nærliggende bebyggelse.

På bakgrunn av ovennevnte vurderer vi at også driftsfasen kan gi støyutfordringer for omgivelsene, uten at skadereduserende tiltak, som driftstider, synes å være tilstrekkelig sikra i planens juridiske dokumenter.

Videre er det flere forhold vi savner at blir redegjort for i støyutredningen. Nærmere bestemt gjøres det ingen vurderinger av støyproblematikk knytta til planlagte testing av havvindturbin. Som det framgår av planbeskrivelsen, ser man for seg å teste hver turbin i tre dager etter at den er montert. Tatt i betraktning av man ser for seg å montere 44 turbiner per år, kan dette resultere i at det med jevne mellomrom testes en turbin i til sammen 132 dager i året. Videre vurderer vi som en sentral mangel at en ikke tar med i vurderingene om sumstøy potensiell støy fra det planlagte industriområdet Jåbekk Sør – hvor man også planlegger uttak av store mengder stein.

På bakgrunn av ovennevnte, samt vår kunnskap om dagens utfordringer med støy, fremstår det ikke som realistisk at gjeldende støykrav vil kunne overholdes i verken anleggs- eller driftsfase med forelagte planforslag.

Statsforvalteren fremmer innsigelse til planforslaget på bakgrunn av at grenseverdiene for støy for planlagt arealbruk overskrides for omkringliggende bebyggelse, uten at skadereduserende tiltak er tilstrekkelig innarbeidet og sikret gjennom planen. I arbeidet med å identifisere tilstrekkelige skadereduserende tiltak, må en også inkludere vurderinger knyttet støy fra testing av vindturbin samt potensiell sumstøy fra det planlagte industriområdet Jåbekk Sør.

Støypåvirkning på viktige friluftslivsområder

I tillegg til at bebyggelse vil bli støypåvirket vil også omkringliggende friluftsområder få økt støybelastning som følge av planforslaget. Vi bemerker at lyd bærer særlig langt over vann. Med

planområdets beliggenhet eksponert mot sjøen, synes skjærgården i vest som blant annet er turdestinasjon for fritidsbåter, å bli særlig utsatt for støy. Særlige viktige friluftsområder som i sterk grad blir forringet av støy fra tiltaket inkluderer det statlig sikra friluftsområdet Stusøy og deler av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, som begge delvis er i gul støysone (jf. fagrapport på støy). Videre framgår det av fagrapportene for henholdsvis støy og friluftsliv at også friluftsområder i nord vil få økt støybelastning, som området «Kua og Kalven» - registret av fylkeskommunen som et svært viktig regionalt friluftsområde.

Tilsvarende vurderinger og sikring av skadereduserende støytiltak som vi savner for å ivareta støyhensyn for boliger og fritidsboliger, redegjort for over, gjør seg også gjeldende for viktige friluftsområder. Statsforvalteren viser til T-1442/2021 Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, kapittel 2.3.1, og tilhørende veileder M-2061 om behandling av støy i arealplanlegging, kapittel 2.3. Det påpekes her at stillhet er særlig viktig i eksempelvis rekreasjonsområder og viktige områder for naturmangfold. Videre heter det at det er viktig å ivareta og beskytte disse områdene, slik at arealene ikke bygges ned, samt sikre at støynivået i disse områdene ikke øker.

Ifølge rundskriv T-2/16 punkt 3.1 Støy, skal Statsforvalteren vurdere innsigelse når planforslaget kommer i konflikt med områder verdsatt som svært viktig eller viktig friluftsområde og andre områder som er vurdert til å ha nasjonal eller viktig regional betydning som friluftsområde.

På bakgrunn av ovennevnte fremmer Statsforvalteren innsigelse til at det er overveiende sannsynlig at planforslaget bidrar til vesentlig økning av støy for omkringliggende viktige og svært viktige friluftsområder samt statlig sikra friluftsområder, uten at skadereduserende eller kompenserende tiltak er tilstrekkelig innarbeidet og sikret gjennom planen.

Luftkvalitet

I vårt innspill til oppstartsmeldingen for planarbeidet påpekte vi at også støvutslipp bør utredes faglig for at omkringliggende boliger, hytter og friluftsområder kan sikres tilstrekkelig god luftkvalitet, ettersom det legges opp til uttak av stein for en lengre tidsperiode. Vi viste også til at på samme måte som for støy, må nødvendige skadereduserende tiltak sikres gjennom planens juridiske dokumenter.

I fagrapport utslipp til luft har man lagt til grunn at støv generert fra knuseverk er i hovedsak nedfallstøv, som det ikke knytter seg samme helsefare til som svevestøv. I beregningene for nedfallsstøv har man lagt til grunn at utslipp ved en normal produksjon for knuseverket per time (700 tonn/time) gir utslipp av nedfallsstøv på 0,525 g/m². Man viser til at dette er på grensen i forhold til kravet i forurensningsforskriften kapittel 30 på maks 5 g/m² i løpet av 30 dager. Samtidig pekes det på at ved økt produksjon, dersom det settes inn ekstra knusere, vil støvutslippet også øke. Det må i så fall implementeres skadereduserende tiltak.

Statsforvalteren bemerker at det fremstår lite relevant, og som en underestimert av potensiell støvproblematikk, å legge til grunn en «normal» produksjon, som akkurat er på grensen i forhold til

kravet i forurensingsforskriften. Riktignok pekes det på at med ekstra steinknuser vil støvutslippet også øke, og man anbefaler ulike skadereduserende tiltak som vanning av veier og borerigger, men dette sikres ikke i planens bestemmelser.

Videre mener vi det ikke kan utelukkes, men må tas høyde for, betydelige utfordringer også knyttet til svevestøv, i forbindelse med planlagte masseuttaksvirksomhet. Vi kjenner til, fra tidligere erfaringer med knusing og opplasting av stein samt fra anleggstrafikk fra ikke-asfalterte veier, at det kan oppstå høye konsentrasjoner også av svevestøv.

Endelig bemerker Statsforvalteren man verken i fagrapporten for utslipp til luft eller i planbeskrivelsen drøfter samspillseffekter mellom støy og luftforurensing – noe vi mener er en uheldig mangel i aktuelle sak hvor støyutfordringene er meget store. Samspillseffekt mellom støy og luftforurensing gir økt plage og helserisiko. Statsforvalteren viser til rundskriv T-2/16 punkt 3.2 Lokal luftkvalitet, hvor det vises til at vesentlige avvik fra T-1520 Retningslinjer for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging kan gi grunnlag for innsigelse. Blant annet gjelder dette følgende forhold; «At det ikke er tatt ekstra hensyn i planleggingen i områder med samspillseffekter mellom både støy og luftforurensing».

På bakgrunn av ovennevnte fremmer Statsforvalteren innsigelse til at fagrapporten om utslipp til luft mangler vurderinger av samspillseffekter mellom støy og luftforurensing. I tillegg til vurdering av nevnte samspillseffekter, må mer realistiske beregninger av masseuttaksproduksjon legges til grunn i luftforurensingsrapporten, samt vurderinger av fare for svevestøv i forbindelse med masseuttaksvirksomheten. Videre må det stilles krav i bestemmelsene om gjennomføring av skadereduserende tiltak med tanke på å minimere støvulemper for omgivelsene.

Mangelfullt kunnskapsgrunnlag om konsekvenser for naturmangfold og vannmiljø

I vårt innspill til oppstart av planarbeidet av 9.12.22 understreket vi at det stilles store krav til kunnskapsgrunnlaget, jamfør naturmangfoldloven § 8, i en sak som den aktuelle. Vi pekte på behovet for ny feltkartlegging av naturmangfold på land og i sjø, samt utredning/modellering av hvordan naturmangfoldet kan påvirkes av de konkrete tiltakene. Videre viste vi til at det må gå klart fram hvilke konkrete inngrep som planlegges i sjø.

Manglende geoteknisk vurdering knyttet til utfylling i sjø og konsekvenser for marint naturmangfold

I oversendelsen fremgår det at man planlegger en større utfylling i sjø, med estimert volum på 350 000 m³ steinmasser. I oversendte dokumenter følger skisse som indikerer ca. geografisk utstrekning på land og i sjø. Det går også fram at det er flere grunner (kote -8,8 m, -9,6 m og -12 m) i Sodevika som må sprenges for at bulkskip skal kunne ha anløp så langt inne i bukta som mulig. Vi kan ikke se at det er utført geoteknisk kartlegging av sjøbunnen i forbindelse med planarbeidet. Det er i stedet satt krav om nærmere undersøkelser i bestemmelsene (§ 3.3.3), hvor det heter at det før igangsettingstillatelse til tiltak i sjø «*må det foreligge en fagkyndig vurdering av fare for utglidning av fylling i sjøbunnen*».

I forbindelse med ovennevnte bemerkninger Statsforvalteren at geoteknisk undersøkelse av sjøbunnen ikke kan skyves til byggesaksbehandling. Som NVE spilte inn i sin uttalelse med innsigelse av 28.04.2023 må det være avklart at tiltak kan gjennomføres med tilstrekkelig sikkerhet, jmfør rundskriv H5/18 «Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling». Følgelig vurderer vi at det på siste plannivå kreves en geoteknisk undersøkelse av forhold som beliggenheten av både fast fjell og eventuell sprøbruddmateriale – samt dybden av denne. Denne kunnskapen kreves for å kunne forutsi hvorvidt det kan fylles ut i aktuelle havne-område, samt fyllingens nøyaktige utstrekning. Per nå er det usikkert hva som blir det faktiske «fotavtrykket» av fyllingen på havbunnen, og grunnene som planlegges sprengt bort er ikke kartfestet i plandokumentene. Dette ansees som en vesentlig mangel i kunnskapsgrunnlaget.

I tillegg til behovet for avklaring av risiko for utglidning/undersjøisk skred, er avklaring av fyllingens utstrekning nødvendig for å kunne vurdere konsekvensene for berørt *marint naturmangfold og vannmiljø*. Statsforvalteren bemerkner i den sammenheng at Sodevika synes å være et område med flere viktige naturtyper, et rikt marint naturmangfold og høy biologisk produksjon. Innenfor planområdet er det blant annet registrert del av større tareskog (verdi B etter DN-håndbok 19) og ålegras (verdi C etter DN-håndbok 19), samt del av økologisk funksjonsområde for hummer (stor verdi) som har status sårbar (VU) på rødlista for arter 2021 (jmfør fagrappport naturmangfold). I tillegg til nevnte påpekes det i fagrappport naturmangfold at aktuelle tareskog ligger mindre enn én km fra gyteområde for torsk i Nordfjorden – Skjernøysundet; noe som øker den biologiske verdien av tareskogen. I naturmangfold-rapporten fremgår det at deler av tareskogen og funksjonsområdet for hummer vil gå tapt med skisserte utfyllingsområde, samt nevnte ålegrasforekomst.

Vi viser til rundskriv T-2/16 om nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet, punkt 3.6. om naturmangfold. Her fremgår det blant annet at innsigelse skal vurderes når foreslått ny arealbruk i planforslaget vil komme i konflikt med A- og B-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter DN-håndbok 19. Den aktuelle tareskogforekomsten som det fremgår av planforslaget at delvis vil gå tapt, er registrert med verdi B etter DN-håndbok 19.

Videre viser vi til kriterier i rundskriv T-2/16 punkt 2, som angir prinsipper for om det bør fremmes innsigelse. Et av kriteriene (punkt 2 b.) som skal tillegges vekt er «planforslagets konsekvens for miljøverdiene», hvor det blant annet framgår at det kan vurderes innsigelse ved *manglete kunnskap* om virkning for miljøverdiene. Det må i så tilfelle også «foreligge en reell sannsynlighet for negative konsekvenser for nasjonale eller regionale miljøverdier i sjø», og den *samlede belastningen* på miljøverdiene, jf. nml. § 10, må tas med i vurderingen. Statsforvalteren vurderer at det synes å være en reell risiko for negative konsekvenser også for annet viktig marint naturmangfold enn ovennevnte. Vi legger her til grunn den manglende avklaringen rundt utfyllingens utstrekning, og at Sodevika synes å være et område med rikt marint naturmangfold. Vi bemerkner også at den berørte vannforekomsten allerede vurderes som sårbar i fagrappporten om vannmiljø, som følge av utslipp og utfyllinger i sjø fra industriområdene rundt. Dette innebærer at den samlede belastningen på vannforekomsten ikke bør øke.

Også kriteriet fra rundskriv T-2/16 som dreier seg om «Muligheter for alternative løsninger og avbøtende tiltak», punkt 2 d., er relevant i vurderingen av planlagte utfylling og konsekvenser for marint naturmangfold. Vi bemerker her at vi ikke kan se at man har vurdert alternative måter å etablere nødvendig kai-areal med hensyn til å identifisere teknikker som vil ha minst mulig negative konsekvenser for marint liv, noe vi vurderer som en mangel. Vi viser også til at det følger av naturmangfoldloven § 12 at alternative teknikker og driftsmetoder er blant tiltakene som skal vurderes for å unngå eller begrense skade på naturmangfold.

På bakgrunn av ovennevnte fremmer Statsforvalteren innsigelse til manglende geotekniske avklaringer og til manglende avklaringer av konkrete konsekvenser for marint naturmangfold knyttet til utfylling og fjerning av grunner i sjø. Alternative løsninger for å unngå, begrense eller kompensere for skade på marint naturmangfold må vurderes.

Manglende undersøkelse av forurensede sedimenter på sjøbunnen

Det framgår av fagrapport om vannmiljø at Mannefjorden vannforekomst har moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand, og at fjorden som følge av mange ulike påvirkninger fremstår som sårbar. Klassifisering på nyere data fra 2020 viser imidlertid god økologisk tilstand i fjorden, men dårlig kjemisk tilstand. Disse dataene, som er tilgjengelige i Vannmiljø og innhentet i forbindelse med resipientundersøkelse for Maren avfallsanlegg, er nå importert til forekomsten i Vann-Nett. Selv om reklassifiseringen har ført til en endring i økologisk tilstand, støttes grunnlaget som fagrapporten om vannmiljø har basert seg på; at det er de forurensede sedimentene i området som er utslagsgivende for dårlig kjemisk tilstand (og tidligere økologisk tilstand). Målet for vannforekomsten er at den skal oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i løpet av perioden 2022-2027.

Forurenset sjøbunn påpekes i fagrapporten om vannmiljø, og det er sannsynlig at det er gjeldende i selve utfyllingsområdet. Det vurderes at det derfor er risiko for spredning av miljøgifter/forurensede sedimenter fra sjøbunnen i anleggs- og driftsfasen. I fagrapporten legges til grunn at det skal benyttes siltgardin, utføres kartlegging av forurensede sedimenter i utfyllingsområdet, og utføres overvåking av partikkelspredning under utfyllingsarbeidene.

Statsforvalteren støtter vurderingen over, og mener at det er reell risiko for at planlagte større utfylling i sjø kan være til hinder for at vannforekomsten når god økologisk og kjemisk tilstand. Vi mener også at en slik omfattende utfylling kan medføre stor risiko for spredning av forurensede masser – selv med de foreslåtte tiltakene. Det er derfor viktig å vite hvilke miljøgifter som er til stede, og hvor de mest forurensede massene finnes, for å kunne vurdere hvilke skadereduserende tiltak som må iverksettes hvor. Det er et krav i utfyllings- og mudresaker at kartlegging av sedimentenes sammensetning og forureningsgrad i sedimentene følger søknaden om tillatelse etter forureningsregelverket, så det vil være hensiktsmessig å utføre kartleggingen tidlig i prosessen. Det er Statsforvalteren som behandler søknader om utfylling, og vi oppfordrer til at søknaden sendes i god tid før planlagt oppstart.

Det er også nødvendig med kunnskap om sedimentene for å gjøre en tilstrekkelig vurdering av om tiltaket vil forringe den øvrige kjemiske tilstanden i vannforekomsten, jf. vannforskriftens §§ 4 og 12.

Det er viktig å unngå ytterligere forurensing av sjøbunnen i lys av den samlede belastningen vannforekomsten er utsatt for. Forurensningen kommer fra industriområdene rundt med påvirkning på sediment – herunder utfyllinger i sjø ved Gismerøya og i Strømsvika. I Sodevika er det også grunn til mistanke om forurensing fra NATO-anlegget, som i dag benyttes som lager i fjell for biodiesel. I tillegg er det kjent at det ved flere tilfeller har skjedd partikkelavrenning til vannforekomsten fra pukkverksdriften ved Strømsvika. Stor samlet belastning kan svekke økosystemfunksjonene til vannforekomster som da kan bli mindre robuste og i stand til å møte ulike påvirkninger, inkludert fra klimaendringer.

Vi vil i den forbindelse påpeke at tilstanden i vannforekomster ikke bare skal beskyttes mot forringelse, som det vises til i fagrapport forurensing og planbeskrivelsen – men at tilstanden i overflatevann også skal *forbedres og gjenopprettes* med sikte på at vannforekomstene skal ha minst *god* økologisk og god kjemisk tilstand.

Fagrapporten om vannmiljø anslår også at økningen i havneaktivitet vil føre til en varig, men lokal negativ effekt på det marine miljøet. Søl og utlekking av drivstoff og olje, malingrester og impregnerings- og begroingshindrende kjemikalier trekkes frem som aktuelle kilder. I den forbindelse bør det beskrives hva som regnes som nærsonen til havnen; det vil si en beskrivelse og kartfesting av et avgrenset område rundt havnen når den står ferdig, hvor en kan forvente og akseptere at tilstanden vil være påvirket.

Statsforvalteren har **sterkt faglig råd** om kartlegging av forurensingsgrad og sammensetning av sedimentene. Dette er påkrevd for å kunne vurdere risiko for spredning av forurensete masser, og videre vurdere om tiltaket kan føre til forringelse eller hinder for måloppnåelse av miljømål i vannforekomsten. I tillegg gir vi **faglig råd** om å definere nærsonen til havnen.

Mangelfullt kunnskapsgrunnlag om naturmangfold på land

Statsforvalteren bemerker at det av fagrapport naturmangfold fremgår eksplisitt at kunnskapsgrunnlaget vurderes å ikke være tilstrekkelig til at man får belyst hvilken påvirkning tiltaket har på viktig naturmangfold i sin helhet. Dette skyldes at man ennå ikke har fått gjennomført feltundersøkelser og faglige vurderinger av status, påvirkning og konsekvenser for vilt, deriblant fugl, amfibier og reptiler. Man har derfor ikke hatt grunnlag for å vurdere konsekvenser for eventuelle landskapsøkologiske funksjonsområder. Dette vurderer vi som uheldig i en sak med så store virkninger for natur som den aktuelle.

Statsforvalteren kjenner til at kartlegging av landskapsøkologiske funksjonsområder utføres i disse dager. Vi forventer, og gir et **sterkt faglig råd** om at resultatene fra kartleggingen legges til grunn for skadereduserende tiltak og eventuelle tilpasninger av planforslaget for å unngå og begrense miljøskade.

For øvrig vil vi trekke fra som positivt at det er satt krav i bestemmelsene om trekirkegård for hule eiker som berøres av tiltaket. Samtidig gir vi **faglig råd** om at man definerer et hensiktsmessig område i plankartet hvor de hule eikene skal plasseres. Området må også avsettes med H560,

hensynssone naturmangfold, med tilhørende bestemmelser som sikrer ivaretagelse av lokaliteten. Vi gir også råd om at stammer og greiner fra grove løvtrær generelt ivaretas og legges på trekirkegård.

Overvannshåndtering og ivaretagelse av Kigebekken

Statsforvalteren støtter NVEs merknad om overvannshåndtering i uttalelse av 28.04.2023, hvor det gis faglig råd om at reguleringsplanen konkret må vise hvordan overvann behandles både i kart og bestemmelser. Vi deler vurderingen om at det bør avsettes tilstrekkelige og hensiktsmessige arealer for å håndtere overvann.

Videre legger vi til grunn at den sjørrETFørende Kigebekken ikke skal berøres i forbindelse med det planlagte arbeidet med oppgradering av Skjernøyveien og bygging av gang- og sykkelvei. Man må så langt som mulig unngå avrenning til bekken samt til Kilen i perioden med veibygging. Vi minner i den forbindelse om at kantvegetasjonen langs vassdrag med årssikker vannføring er lovbeskyttet, jf. vannressursloven § 11. I bestemmelsen fastsettes et generelt krav om at det skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Vi minner også om at det er forbud mot tiltak i vassdrag, jf. forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Tiltak i vassdrag kan ikke gjennomføres før det foreligger tillatelse fra ansvarlig myndighet. Ansvarlig myndighet er i denne saken Statsforvalteren etter begge forskriftene.

Landskap

Tiltaket vurderes å ha stor negativ konsekvens for landskapsbildet i området i fagrapporten om landskapskonsekvenser. I rapporten karakteriseres landskapet i influensområdet som tydelig todelt; med industripreget landskap i nord og vest, og et småkupert skjærgårdslandskap med innslag av bebyggelse ved Kalvheia og fra Homsvika og sørover. Planområdet vurderes i første rekke å ha verdi i form av å utgjøre en viktig funksjon som grønt bufferområde mellom industri/bebygde områder og landskapsvernområde.

Statsforvalteren vurderer at tiltaket er uheldig landskapsmessig, da et større kystnært naturområde med betydelige kulturlandskapskvaliteter sprenses ned. Som tydeliggjort både i fagrapport for landskap og for friluftsliv er det for eksempel åpnet innsyn til planområdet fra sjøområdet i vest. Dermed blir naturlandskapsopplevelsen sett fra det statlig sikra friluftsområdet Stusøy og deler av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde sterkt forringet av tiltaket. Dette er uheldig. I fagrapport for landskap vises det til at det planlagte havneformålet i Sodevika vanskeliggjør mulighetene for etablering av skjermingstiltak. I tillegg går det fram av fagrapporten at høyreiste konstruksjoner som vindturbin vil være synlig i et vidt influensområde.

Samtidig vurderer vi at landskapsutredningen er faglig solid, og at det er identifisert og implementert treffsikre skadereduserende tiltak som bidrar til å begrense de negative konsekvensene. Vi vil her trekke fram at hele kollen lengst i sør, Hovden, er bevart. Dette skjermer i stor grad for innsyn fra sør, og gir en «mykere» overgang til industriområdet. Vollen langs Stjernøyveien og mot Homsvika synes også å ha betydelig effekt som skjermingstiltak mot innsyn fra øst og nordvest. Det er også positivt at det er sikret i planens bestemmelser at blågrunn-struktur (med voll) skal tilplantes med stedegen vegetasjon, samt at det er krav om skjerming mot

lysforurensing. Vi vil gi **faglig råd** om at kommunen setter rekkefølgekrav, med et hensiktsmessig innslagspunkt, om etablering av vollen.

ROS-analyse

Statsforvalteren vurderer i det store og hele at det er gjort et grundig og godt metodisk arbeid i utarbeidelse av ROS-analysen. Herunder synes vi at silingen av temaer og tiltak som er vurdert synes hensiktsmessig. Dette er positivt. Vi tar her et forbehold vedrørende merknadene NVE har i sitt høringsbrev av 28.04.2023 om blant annet flom- og skredfare. Vi legger til grunn at NVEs merknader følges opp i det videre planarbeidet.

Samtidig bemerkes at vi savner en integrering av relevante skadereduserende tiltak fra ROS-analysen inn i konsekvensutrednings-hovedrapporten kapittel 18 «Vedlegg». I nevnte kapittel i konsekvensutredningen følger en liste med de ulike skadereduserende tiltakene som er forslått i de ulike temavise fagrapportene, og for hvert tiltak begrunnes hvorvidt tiltaket er tatt med videre i planforslaget eller ikke. ROS-analysens tiltak mener vi også burde vært inkludert her. Vi minner i denne sammenheng om at ROS-analysen skal være en integrert del av konsekvensutredningen.

Jordvern

Det er rundt 20 dekar dyrka jord i planområdet – herunder 11,8 dekar fulldyrket mark og 8,4 dekar innmarksbeite – hvor mesteparten planlegges bygd ned som følge av tiltaket.

I vårt innspill til varselet om oppstart av planarbeidet av 09.12.2022 anbefalte vi at arealene med dyrka jord i planområdet i størst mulig grad søkes ivaretatt ved at de reguleres til landbruksformål. Vi viste til at det den senere tid har foregått en stadig innskjerping av jordvern hensynet for å unngå omdisponering av dyrka jord, inkludert flere revisjoner av nasjonal jordvernstrategi. Senest 23. mars 2022 ble det sendt ut nytt jordvern brev fra Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet som tydeliggjør at bevaring av dyrket jord er en nasjonal interesse. Her oppfordres blant annet kommunene til å ha en *nullvisjon* for omdisponering, samt å *tilbakeføre* urealiserte bebyggelsesområder i planer som beslaglegger dyrka jord til LNF-formål.

Vi signaliserte også i nevnte innspill til oppstart av planen at dyrka jord som eventuelt berøres må gjenbrukes forsvarlig i nærområdet til matproduksjon, samt at det må utarbeides matjordplan som følger med offentlig ettersyn av reguleringsplanen.

Statsforvalteren vurderer ut fra dette planlagte nedbygging av dyrka jord som meget uheldig. Det er snakk om en betydelig omdisponering av jordbruksarealer, med blant annet større jorder som er i aktiv drift med sau og grovforproduksjon i Homsvika. Vi noterer at det er satt krav om utarbeidelse av matjordplan i bestemmelsene, med krav om at landbruksforvaltningen i kommune skal involveres i en eventuell jordflyttingsprosess. Som vi spilte inn i nevnte brev av 09.12.2022 vurderer vi imidlertid at matjordplan burde fulgt med ved offentlig ettersyn. Hensikten er blant annet å gi høringsparter anledning til å gi innspill til foreslåtte løsninger i matjordplanen, herunder vurdere arbeidet med å identifisere egnede potensielle mottaksarealer i nærområdet.

På bakgrunn av ovennevnte vurderer Statsforvalteren at planforslaget er i strid med nasjonale mål om ivaretagelse av verdifull dyrket jord. Statsforvalteren fremmer innsigelse til foreslåtte omdisponering av betydelige arealer fulldyrka jord, uten at matjordplan foreligger.

Innsigelsen kan trekkes dersom det utarbeides matjordplan som viser hvordan dyrket mark som berøres kan gjenbrukes på en forsvarlig måte til matproduksjon i nærområdet. Det må tas inn i planens bestemmelser at berørt dyrka mark skal ivaretas i henhold til føringer i matjordplanen.

Mobilitet og klima

Da Sodevika-planen ble diskutert på regionalt planforum 26.01.2023 spilte vi inn at det er viktig at mobilitetsplanen synliggjør hvilke grep som må gjøres for at mobiliteten til og fra planområdet oppfyller de kommunale og regionale målsettingene. Vi viste også til det overordnede målet i Nasjonal Transportplan om nullvekst i personbiltransport.

Vedlagte fagrapport trafikkanalyse peker på parkeringsdekning som et av de sterkeste virkemidlene for å styre reisemiddelfordeling, slik at bilbruken reduseres. Videre er det gjennomført beregninger av antall parkeringsplasser planlagte virksomhet har behov for avhengig av hvor stor parkeringsdekning det legges opp til. Man har lagt til grunn, i tråd med vedlagte rapport om samfunnsmessige virkninger, et antall på ca. 1200 lokalt ansatte.

Som det fremgår av transportanalysen er det et relativt svakt kollektivtilbud i området. Samtidig legger vi til grunn at områdets beliggenhet, relativt nærme befolkningsskonsentrasjoner nær Mandal sentrum som ved Ime, Sandnesheia og Skinsnesheia, tilsier at det er en overkommelig sykkelavstand for en viss andel lokalt ansatte. Gang- og sykkelvei fra planområdet til nevnte bynære områder i nord er allerede etablert, og videre innad i selve planområdet forlenges g/s-veien fram til NATO-anlegget.

I forbindelse med ovennevnte vurderer vi at det er av avgjørende viktighet å sikre at antall parkeringsplasser i planens bestemmelser bidrar til å redusere bilbruken, og tilrettelegge for at potensielt lokalt ansatte vil ta i bruk gang- og sykkelvei som det er tilrettelagt for. Vi vet at tilgang til gratis parkering på destinasjonen er den fremste årsaken til at folk velger bil som transportmiddel.

Statsforvalteren bemerker at det i selve planforslaget verken redegjøres for, eller sikrer i planens juridiske dokumenter, hvilken parkeringsdekning man vil gå for – noe som er uheldig. Man har lagt inn følgende om parkering i bestemmelsene (§ 2.7) «Parkeringsarealer skal opparbeides iht. til enhver tids gjeldende parkeringskrav for Lindesnes kommune [vår understrekning]». Denne bestemmelsen mener vi ikke er hensiktsmessig utformet, da den medfører uforutsigbarhet knyttet til hvilke konkrete føringer for parkering som vedtas. At en konkret begrensning i antall parkeringsplasser ikke sikres i planen, vurderes å være i med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, punkt 4.2 hvor følgende fremgår: «Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå effektive løsninger, og slik at transportbehovet kan begrenses og det legges til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.»

Statsforvalteren fremmer derfor innsigelse til planforslagets bestemmelser for parkering. Innsigelsen kan løses ved å at det angis maksgrense for parkering som innebærer en tilstrekkelig underdekning av parkeringsplasser; eksempelvis i form at et maks-tall for antall plasser og/eller en maksgrense for hvor stort areal som skal benyttes til parkeringsplasser.

Videre vil vi gi **faglig råd** om at det av arealdisponeringshensyn angis at parkering skal skje i felles anlegg innenfor delområdene, fortrinnsvis plassert under bakken eller i parkeringshus i flere etasjer. Vi anbefaler også at et minimumsantall med sykkelparkeringsplasser sikres i planbestemmelsene, og at sykkelparkering skal lokaliseres i nærheten av inngangspartiet, samt være overbygd.

Avløp

Avløpsvann fra planområdet vil ledes til Grønvika avløpsanlegg. Avløpsanlegget har i dag tilfredsstillende kapasitet til å ta imot avløpsvann knyttet til den planlagte utbyggingen, men rensegraden ved avløpsanlegget er per i dag ikke tilfredsstillende. Kommunen må sikre at avløpsanlegget tilfredsstillende gjeldende rensekrav før det tillates tilkobling fra ny bebyggelse i planområdet, jf. plan og bygningsloven § 27-2 og forurensningsloven § 7.

Vedtatte reguleringsplaner skal legges til grunn for beregning av tettbebyggelsens størrelse i henhold til NS 9426, men også tettbebyggelsens geografiske utstrekning, jf. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k). I det aktuelle området er Statsforvalteren kjent med at kommunen opererer med tre minst ulike tettbebyggelser (Grønvika, Farestad/Rosnes og Tregde), uten at avgrensningen av disse er endelig klarlagt. Dersom planforslaget medfører at den geografiske utstrekningen til Grønvika avløpsanlegg blir sammenhengende med en eller begge av de andre nevnte tettbebyggelsene, vil Statsforvalteren overta forurensningsmyndigheten for de aktuelle anleggene. Disse vil da reguleres i henhold til forurensningsforskriften kapittel 14.

Med hilsen

Gina Lund(e.f.)
statsforvalter

Ingunn Løvdal
miljøverndirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Fiskeridirektoratet

Postboks 185

5804 BERGEN

Sentrum

Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 5091,

0301 OSLO

Majorstuen

Kystverket

Postboks 1502

6025 ÅLESUND

Agder fylkeskommune
Statens vegvesen

DIREKTORATET FOR MINERALFORVALTNING MED
BERGMESTEREN FOR SVALBARD

Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Postboks 1010	2605	LILLEHAMMER
Nordre Ål		
Ladebekken 50	7066	TRONDHEIM